

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASINDA ARALIQTAN OQITIWDIŇ INTEGRACIYASI»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

ÓZBETINSHE JUMISLAR ARQALI OQIWSHILAR SÓYLEWI HÁM OYLAWIN RAWAJLANDIRIW METODIKASIN JETILISTIRIW NÁTIYJELILIGINIŇ STATISTIKALIQ KÓRSETKISHLERI

A.P.Ajiniyazova,
NMPI «Baslawısh tálim»
kafedrası stajyor oqıtıwshı

***Annotaciya:** Maqalada ózbetinshe jumislar arqalı oqıwshılar sóylewi hám oylawın rawajlandırıw metodikasın jetilistiriw nátiyjeliligi haqqında sóz etilgen. Óz betinshe jumislarda oqıwshılardıń awızeki sóylew tilin rawajlandırıw boyınsha paydalanılǵan sabaq úlgileri, baslawısh klaslarda ózbetinshe tálim arqalı alıp barılǵan baqlaw jumislari, oqıtıwshılar menen ótkerilgen sáwbetlerdiń nátiyjeleri haqqında sóz etiledi.*

***Tayanısh sózler:** sóylew hám oylaw, barksamal shaxs, pedagogikalıq texnologiyalar, jazba jumısı, baqlaw jumısı, awızeki sóylew tilin rawajlandırıw.*

Respublikamız tálim mákemelerinde oqıwshılardıń gárezsiz pikirlew, átiraptaǵı haqıyqatlıqqa sanalı múnásibette bolıw, tiyislilik jáne social aktivlik sıyaqlı sapaların, sóylew hám oylawın rawajlandırıw, joqarı ruwxıyatlı barksamal shaxstı kámal taptırıw salamat áwladtı kamalǵa jetkiziwdiń zárúrli faktori retinde baslawısh tálim sistemasınan baslap aldınıǵı pedagogikalıq hám informacion-kommunikaciya texnologiyaların keń kólemde qollaw zárúrligin júzege keltirdi.

Usı tema boyınsha dáslep metodikalıq ádebiyatlar, Baslawısh klass mámleketlik bilimlendiriw standartı hám “Ana tili”, “Tárbiya” sabaqlıǵı, qaraqalpaq xalıq awızeki dóretpelerinen ertekler úyrenildi. Ana tili sabaqlarında, klasstan tıs ózbetinshe jumislarda oqıwshılardıń sóylew jaǵdayları anıqlandı.

Óz betinshe jumislarda oqıwshılardıń awızeki sóylew tilin rawajlandırıw boyınsha paydalanılǵan sabaq úlgileri Qaraqalpaqstan Respublikası Nókis qalasındaǵı 24 hám Taxıyatas rayonındaǵı 8-sanlı ulıwma orta bilim beriw mekteplerinde tájriybe-sınawdan ótkerildi. Baslawısh klaslarda ózbetinshe tálim arqalı alıp barılǵan baqlaw jumislari, oqıtıwshılar menen ótkerilgen sáwbetler, bul mekteplerdiń 3- klaslarında alınǵan baqlaw jazba jumislariń analizin berip ótiwdi maqul dep taptıq. Biz usınǵan metodika tiykarında shınıǵıwlar shólkemlestirildi. Bul dáwirde tómendegishe tájriybe-sınaw jumislari ámelge asırıldı:

Baqlaw jazba jumısı sıpatında berilgen gáplerdegi noqatlar ornına kerekli sózdi qoyıp jazıw talap etiletuǵın tapsırmalardan paydalanıladı. Tapsırmalar 4 túrli jol menen islenetuǵın bolǵanı ushın belgili bir waqıt aralıǵında shólkemlestiriledi.

1-tapsırmada sabaqlıqta bar, sóylew tilinde aktiv qollanılatuǵın sózler (búgin, súwret, terek, jazıw, sóz, telefon, bilim, jumbaq, waqıt, sulıw).

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASINDA ARALIQTAN OQITIWDIŃ INTEGRACIYASI»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

2-tapsırmada sabaqlıqta bar lekin awızeki sóylewde kem qollanılatuǵın sózler (kárwan, órkesh, shegara, ferma, ğalaba, tonna, palwan, shejire, hiyle, baǵdar, kinoteatr).

3-tapsırmada sabaqlıqta joq biraq awızeki sóylewde qollanılatuǵın sózler (hásseniy, yapırmay, alla bárekella).

4-tapsırmada sabaqlıqta bolmaǵan, tiykarınan kitabıy sóylewge tiyisli sózlerdi (natiq, okop, qanar, suwpı, ınjıq, atastırıw, paqır, oyqan, komediya) qollaw kózde tutıladı.

Tájiriybe-sınaw ótkeriwden aldın tájiriybe-sınawdan keyin de sınaw hám baqlaw klaslarında birdey mazmundaǵı «Noqatlar ornına sózlerdi qoyın» tekseriw jazba jumısları alındı.

Sonday-aq, oqıwshılardıń awızeki tilin rawajlandırıwǵa qaratılǵan shınıǵıwlar boyınsha kóbirek oqıwshılardıń súwretlerge qarap 5-6 gáp dúziw tapsırmalarınan paydalanıwımızda júdá jaqsı kórsetkishke eristik.

Sabaq barısında ózbetinshe jumı ushın waqıt ajratılıp ertekler úyreniledi. Erteler temasında bir saatlıq sabaq islenbesin kórip shıǵamız.

Sabaqtıń túri: Dástúriy emes sabaq. Toparlarda jumı islew. Jańa bilim beriw.

Sabaqtıń metodi: “Baqlaw” metodi, “Soraw-juwap” metodi.

Sabaqtı qurallandıırıw: Sabaqlıq, slaydlar, taxta, por, sabaqqa tiyisli fotosúwretler, skotsh, qayshı, jelim, japıraq etip qıyılǵan kartoshkalar, bahalaw smaylikleri.

Sabaqtan kúiletuǵın nátiyjeler: Oqıwshılar óz ústinde kóbirek isleydi hám ótilgen temalardı tákirarlaydı, bilim dárejesin asıradı. Birlesiw, birigiw sıyaqlı túsinikler tuwralı maǵlıwmatlarǵa iye boladı.

Sabaqtıń barısı:

- shólkemlestiriw 3 minut
- úyge tapsırmanı soraw 10 minut
- taza tema 15 minut
- bekkemlew 15 minut
- úyge tapsırma beriw hám bahalaw 2 minut

Shólkemlestiriw:

- klass oqıwshıları menen sálemlesiw;
- klastıń tazalıǵına itibar beriw, sabaqlıqlarınıń bar-joqlıǵın qadaǵalaw;

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASÍNDÁ ARALÍQTAN OQÍTÍWDÍN INTEGRACIYASÍ»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

- náwbetshi arqalı qatnastı barlaw;

- úyge tapsırmanı soraw:

Taza tema bayanı:

Tema: Ertek qaharmanı

Bekkemlew:

“Oylap tap” oyını.

Bunda oqıwshılar aldılarına berilgen ertek qaharmanları súwretleriniń qaysı ertekten ekenligin tabıwı kerek boladı.

“Ertekler- jaqsılıqqa jetekler” oyını

Bunda dáslep oqıtıwshı ertekti baslap berse, oqıwshılar yadınan ertekti dawam ettirip, ózleri jańa ertek jaratıwı kerek boladı.

Oqıwshılardı bahalaw hám úyge tapsırma beriw:

Úyge tapsırma óziniń súyikli ertegin oqıp aytıp beriw.

Ulıwma, sabaq barısında belsene qatnasıp, berilgen tapsırmanı durıs orınlaǵan oqıwshılardı bahalanadı. Oqıwshılar menen xoshlasıp, búgingi sabaqtı juwmaqlanadı.

Paydalanǵan ádebiyatlar:

1. Dáwenov E., Uspanova J., Abdijabbarova X. «Ana tili». Grammatika, imla hám til ósiriw. 3-klass ushın sabaqlıq. Nókis: «Qaraqalpaqstan», 2019-jıl, 152 b.
2. Pirniyazova A., Pirniyazov Q., Bekniyazov Q. // Baslawısh klaslarda ana tilin oqıtıw metodikası Nókis «Bilim» baspası 2018-j.